

Keskeiset kansainväliset ympäristösopimukset sekä niiden tavoitteet ja toteutuminen (päivitetty 1.3.2013).

Sopimus	Tavoite	Toteutuminen
<p>Ilmastonmuutos</p> <ul style="list-style-type: none"> • YK:n ilmastonmuutosta koskeva puitesopimus (1992, Rio de Janeiro) <p>http://unfccc.int/</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kioton pöytäkirja (1997) <p>http://unfccc.int/kyoto_protocol/items/2830.php</p>	<p>Ilmakehän kasvihuonekaasujen määrän vakiinnuttaminen turvalliselle tasolle.</p> <p>Kioton pöytäkirjan ensimmäisellä velvoitekaudella teollisuusmaat sitoutuivat vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään yhteensä 5 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2012 mennessä. EU:n sisäisen taakanjaon mukaan Suomen veloitteena oli sitoumuskaudella 2008 - 2012 päästöjen pitäminen vuoden 1990 tasolla.</p> <p>Kioton pöytäkirjan toisella velvoitekaudella EU:n tavoite on vähentää kasvihuonekaasupäästöjä 20 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 mennessä. Tavoitetta on mahdollista kiristää 30 prosenttiin, jos muut maat tekevät samanlaisia lupauksia.</p>	<p>Ilmastopöytäkirja hyväksyttiin 1992 ja se tuli voimaan vuonna 1994. Sopimuksen on ratifioinut 194 valtiota ja EU vuoden 2012 loppuun mennessä.</p> <p>Pöytäkirjan on ratifioinut 191 valtiota ja EU. Pöytäkirja tuli voimaan 16.2.2005. Vuosina 2008–2009 Suomen kasvihuonekaasupäästöt olivat hieman alle Kioton perusvuoden 1990 tason, kun ne taas vuonna 2011 ylittivät sen 5 %:lla. Vuonna 2011 päästöt vastasivat 66,8 miljoonaa hiilidioksiditonnia ja alittivat siten Kioton perusvuoden tason n. 6 %:lla. Päästötiedot on raportoitu EU:lle vuoden 2012 tammikuussa ja ne raportoidaan huhtikuussa ilmastopöytäkirjan (UNFCCC) sihteeristölle.</p> <p>Suomi on saavuttamassa Kioton pöytäkirjan mukaiset päästövähennykset vuoteen 2012 mennessä. Suomelle tulee todennäköisesti jäämään ns. ylijäämäyksiköitä. Suomen kasvihuonekaasupäästöt vaihtelevat kuitenkin vuosittain runsaasti riippuen energiankäytöstä ja tuodun sähkön määrästä.</p> <p>Kioton pöytäkirjan toinen velvoitekausi alkaa 1.1.2013 ja kestää kahdeksan vuotta, päättyen 31.12.2020. Toiselle velvoitekaudelle osallistuvat EU:n lisäksi Australia, Norja, Islanti, Sveitsi, Monaco, Liechtenstein, Kroatia sekä mahdollisesti Ukraina, Valko-Venäjä ja Kazakstan. Uuden kattavan ilmastopöytäkirjan neuvottelut saateen päätökseen vuonna 2015 ja sopimus astuisi siten voimaan vuonna 2020.</p>
<p>Otsonikerrosta tuhoavat aineet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Otsonikerroksen suojelua koskeva Wienin yleissopimus (1985, Wien) <ul style="list-style-type: none"> • Montrealin pöytäkirja (1987) <p>http://ozone.unep.org/</p>	<p>Yläilmakehän otsonikerrosta heikentävien aineiden käytön lopettaminen. Sopimus ja pöytäkirja käsittelevät otsonikerrosta tuhoavien aineiden käytön rajoittamisen lisäksi otsonikerroksen suojelua ja tutkimusta.</p>	<p>Wienin yleissopimuksen on ratifioinut 197 valtiota ja EU samoin kuin Montrealin pöytäkirjan. Otsonikerrosta heikentävien aineiden tuotantoa, kulutusta, käyttöä, tuontia ja vientiä on rajoitettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella 1005/2009 sekä valtioneuvoston päätöksellä 262/1998.</p> <p>Vuoden 2012 keskeisin asia oli edellisvuosien tapaan ehdotus pöytäkirjan muuttamiseksi siten, että sillä jatkossa rajoitettaisiin myös ilmastopöytäkirjan piiriin kuuluvia fluorihilivetyjä (HFC). 105 valtiota on allekirjoittanut muutosehdotuksia kannattavan Balin julistuk-</p>

		sen, mutta muutamat suuret kehitysmaat vastustavat muutosehdotuksia tiukasti, ja ne estivät muutosten käsittelyn etenemisen EU:n toivomalla tavalla.
<p>Tiedonsaanti ja osallistuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> Yleissopimus tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa (1998, Århus) <p>http://www.unece.org/env/pp/wgp.htm</p> <ul style="list-style-type: none"> Pöytäkirja epäpuhtauksien päästöjä ja niiden siirtoja koskevista rekistereistä (PRTR) (2003, Kiev) 	<p>Ympäristöasioita koskevan tiedonsaannin, kansalaisten osallistumisen ja muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuden takaaminen.</p> <p>Parantaa tiedonsaantia ympäristöasioista integroidun päästö- ja siirtorekisterin avulla.</p>	<p>Sopimus tuli voimaan 30.10.2001. Sopimuksen on ratifioinut 45 valtiota ja EU. Suomi ratifioi sopimuksen 1.9.2004 ja EU 17.2.2005. Sopimuksen muutoksen koskien muuntogeenisiä organismeja (artikla 6) on ratifioinut 26 valtiota ja EU, mutta se ei ole vielä tullut voimaan. Suomi ratifioi muutoksen 10.6.2008. Suomen lainsäädäntö täyttää pääosin sopimuksen vaatimukset. Kolmas kansallinen toimeenpanoraportti lähetettiin sopimussihteeristölle tammikuussa 2011. Mm. kansallisia raportteja käsiteltiin sopimuksen neljännessä osapuolikokouksessa 2011. Työohjelman 2012 - 2014 painopiste on sopimuksen täytäntöönpanossa. Sopimuksen periaatteita pyritään edistämään globaalilla tasolla.</p> <p>PRTR pöytäkirja tehtiin vuonna 2003. Pöytäkirja tuli voimaan 8.10.2009. Sen on ratifioinut 31 valtiota ja EU. Pöytäkirjan määräykset on EU:ssa pantu täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 166/2006. Suomessa pöytäkirja on saatettu voimaan Tasavallan presidentin asetuksella (SopS 58/2009). Osapuolten ensimmäinen kokous pidettiin 2010.</p>
<p>Ympäristövaikutusten arviointi</p> <ul style="list-style-type: none"> Yleissopimus valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista (1991, Espoo) Strategista ympäristöarviointia koskeva pöytäkirja (2003, Cavtat) <p>http://www.unece.org/env/eia/sea_protocol.htm</p>	<p>Merkittäviä haitallisia, rajat ylittäviä vaikutuksia aiheuttavien hankkeiden ympäristövaikutusten arviointi sekä haittojen ehkäisy ja rajoittaminen ennen hanketta koskevan päätöksen tekoa.</p> <p>Todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttavien suunnitelmien ja ohjelmien sekä soveltuvin osin toimintaperiaatteiden ja säädösten ympäristövaikutusten arviointi ja yleisön osallistuminen valmisteluun sekä valtioiden välinen yhteistyö mikäli suunnitelmalla ja tai ohjelmalla on valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia.</p>	<p>Sopimus tuli voimaan 1997. Sen on allekirjoittanut 29 valtiota ja EU sekä ratifioinut 44 valtiota ja EU. Vuoden 2012 loppuun mennessä Suomi on soveltanut sopimusta 26 hankkeeseen aiheuttajaosapuolena ja ollut 20 kertaa kohdeosapuolena.</p> <p>Pöytäkirja tuli voimaan 11.7.2010. Pöytäkirjan on allekirjoittanut 37 valtiota ja EU ja ratifioinut 24 valtiota ja EU. Suomi ratifioi pöytäkirjan 18.4.2005.</p>

<p>Ilman epäpuhtauksien kaukokulkeutumista koskeva yleissopimus (Geneve, 1979).</p> <p>http://www.unece.org/env/lrtap/welcome.html</p> <p>Eri aineiden päästöjen vähentämiseen ja käytön rajoittamiseen olennaisesti nykyisin vaikuttavat pöytäkirjat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Raskasmetallit (1998, Århus) • Pysyvät orgaaniset yhdisteet (POPs) (1998, Århus) • Happamoitumisen, rehevöitymisen ja alailmakehän otsonimuodostuksen rajoittaminen (1999, Göteborg) 	<p>Sopimus on yksi keskeisimmistä kansainvälisistä ympäristösopimuksista, jolla suojellaan ympäristöä ja ihmisten terveyttä yli valtiot rajojen ilman kautta kulkeutuvilta epäpuhtauksilta.</p> <p>Elohopean, lyijyn ja kadmiumin päästöjen vähentäminen alle 1990 päästötason. Pöytäkirjan muutoksista sovittiin joulukuussa 2012.</p> <p>Pysyvien orgaanisten yhdisteiden käytön vähentäminen tai lopettaminen. Dioksiini -, furaani - ja PAH-yhdisteiden sekä heksaklooribentseenipäästöjen (HCB) vähentäminen alle 1994 tason. Vuonna 2009 pöytäkirjaan lisättiin seitsemän uutta POP-ainetta sekä dioksiinien ja furaanien päästörajarvot jätteenpoltolle, sintraamoille ja terästeollisuuden valokaariuuneille.</p> <p>Rikin, typen oksidien, ammoniakkin ja haihtuvien orgaanisten yhdisteiden (VOC) päästöjen vähentäminen siten, että ne ovat pysyvästi vuodesta 2010 alkaen alle pöytäkirjassa asetettujen enimmäispäästöjen. Suomen enimmäispäästöt 2010 jälkeen ovat rikille 116 000, typen oksideille 170 000, VOC:lle 130 000 ja ammoniakille 31 000 tonnia. Toukokuussa 2012 päästiin neuvottelutulokseen pöytäkirjan muuttamisesta.</p>	<p>Vuonna 1979 yleissopimuksen allekirjoitti 31 valtiota ja EU. Sopimuksen on ratifioinut 51 valtiota ja EU. Suomi ratifioi sopimuksen 15.4.1981.</p> <p>Pöytäkirja tuli voimaan 29.12.2003. Sen on allekirjoittanut 35 valtiota ja EU sekä ratifioinut 32 valtiota ja EU. Suomi ratifioi pöytäkirjan 20.6.2000. Suomen elohopeapäästöt olivat 20, kadmiumpäästöt 78 ja lyijypäästöt 93 prosenttia pienemmät vuonna 2010 kuin vuonna 1990.</p> <p>Pöytäkirja tuli voimaan 23.10.2003. Sen on allekirjoittanut 35 valtiota ja EU sekä ratifioinut 32 valtiota ja EU. Suomi ratifioi pöytäkirjan 3.9.2002. Suomen dioksiini- ja furaanipäästöt olivat 58 ja HCB-päästöt 61 prosenttia pienemmät vuonna 2010 kuin vuonna 1994, mutta PAH-yhdisteiden päästöt olivat 14 prosenttia yli tavoitteen.</p> <p>Pöytäkirja tuli voimaan 17.5.2005. Sen on allekirjoittanut 31 valtiota sekä ratifioinut 25 valtiota ja EU. Suomi ratifioi pöytäkirjan 23.12.2003. Suomen päästöt vuonna 2011 olivat 57 000 tonnia rikkidioksidia (noin 1/10 vuoden 1980 päästöistä), 155 000 tonnia typpidioksidia 109 000 tonnia VOC:a ja 37 000 tonnia ammoniakkaa. NH₃-päästöjen arviointimenetelmät ovat olennaisesti muuttuneet vuonna 2009.</p>
--	---	--

<p>Villieläimistö ja –kasvisto</p> <p>Villieläimistön ja –kasviston kansainvälistä kauppaa koskeva yleissopimus (CITES) (1973, Washington)</p> <p>www.cites.org</p>	<p>Uhanalaisten lajien ja niistä valmistettujen tuotteiden kansainvälisen kaupan säättely.</p>	<p>Sopimuksen on ratifioinut 175 valtiota. EU ei ole jäsen, koska taloudellisen integraatiojärjestön jäsenyyden mahdollistava sopimuksen muutos (tehty 1983) ei ole voimassa. Sopimusta toteutetaan neuvoston asetuksella 338/1997 ja useilla komission asetuksilla.</p>
---	--	--

<p>Vaaralliset jätteet</p> <ul style="list-style-type: none"> Vaarallisten jätteiden maan rajat ylittävien siirtojen ja käsittelyn valvontaa koskeva yleissopimus (1989, Basel) <p>http://www.basel.int/Home/tabid/2202/mctl/ViewDetails/EventMo-dID/8051/EventID/330/xmid/8052/Default.aspx</p> <ul style="list-style-type: none"> Vastuu- ja vahingonkorvauspöytäkirja (1999, Basel) 	<p>Vaarallisten jätteiden valtioiden rajat ylittäviä siirtoja tehtäessä otetaan huomioon ympäristönäkökohdat; jätteiden syntyä vähennetään ja niitä pyritään hyödyntämään tai käsittelemään mahdollisimman lähellä syntypaikkaa.</p> <p>Pöytäkirjan tavoite on, että vahingonkäräjälle korvataan ongelmajätteiden siirrosta aiheutuneet vahingot omaisuudelle ja ympäristö ennallistetaan.</p>	<p>Baselin sopimuksen on allekirjoittanut 53 valtiota ja EU sekä ratifioinut 178 valtiota ja EU. Sopimuksen myötä ongelmajätteiden siirtojen valvonta on parantunut. Vuonna 1995 sopimusta muutettiin siten, että ongelmajätteiden vienti OECD-maista muihin maihin kiellettiin (kieltomuutos). Muutoksen on ratifioinut 72 valtiota ja EU. Muutos ei ole tullut voimaan. Ongelmajätteiden vienti teollisuusmaista kehitysmaihin on kielletty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella 1013/2006. Suomi on osallistunut kehitysmaiden valmiuksien kehittämiseen ongelmajätteiden huollossa.</p> <p>Vastuu- ja vahingonkorvauspöytäkirjan on allekirjoittanut 13 valtiota, ei EU, ja ratifioinut 10 valtiota. Pöytäkirja ei ole vielä voimassa. Voimaantuloon tarvitaan 20 ratifiointia. Suomi ei ole ratifioinut pöytäkirjaa.</p>
<p>Pysyvät orgaaniset yhdisteet</p> <ul style="list-style-type: none"> Pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskeva Tukholman yleissopimus (POPs) (2001, Tukholma) <p>www.pops.int</p>	<p>Tukholman yleissopimuksen tavoitteena on suojella ihmisten terveyttä ja ympäristön hyvinvointia pysyvien haitallisten orgaanisten yhdisteiden (Persistent Organic Pollutants, POPs) haittavaiikutuksilta lopettamalla tällaisiksi tunnistettujen aineiden tuotanto ja käyttö sekä rajoittamalla polttoprosesseissa syntyvien POP -yhdisteiden päästöjä.</p>	<p>Sopimus tuli voimaan 17.5.2004. Sopimuksen on allekirjoittanut 152 valtiota ja EU sekä ratifioinut 175 valtiota ja EU. Suomi ratifioi sopimuksen 3.9.2002 ja EU 16.11.2004. Sopimuksen velvoitteet koskevat yhteensä 22 POP-yhdistettä. Yhteisössä sopimus ja sen muutokset on toimeenpantu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella 850/2004.</p>
<p>Vaarallisten kemikaalien kauppa</p> <ul style="list-style-type: none"> Rotterdamin yleissopimus kansainvälisen kaupan kohteena olevia tiettyjä vaarallisia kemikaaleja ja torjunta-aineita koskevan ilmoitetun ennakkosuostumuksen menettelystä (PIC), (1998, Rotterdam) <p>http://www.pic.int/</p>	<p>Sopimukseen listattujen vaarallisten kemikaalien ja torjunta-aineiden vienti on sallittu vain tuojavaltion etukäteisluvalla. Tuojavaltio voi myös kieltäytyä vastaanottamasta kemikaalia. Sopimus kattaa 43 kemikaalia tai kemikaaliryhmää, uusimpana ryhmänä osapuolikokouksessa 2011 hyväksyttiin alakloori, aldikarbi ja edosulfaani yleissopimuksen liitteeseen III.</p>	<p>Sopimus tuli voimaan 24.2.2004. Sopimuksen on allekirjoittanut 72 valtiota ja EU ja ratifioinut 150 valtiota ja EU. Suomi ratifioi sopimuksen 4.6.2004 ja EU 22.12.2002. Yhteisössä sopimus on toimeenpantu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella 649/2012. Yleissopimuksen 6. osapuolikokous pidetään vuonna 2013.</p>

<p>Mertensuojelu Itämeren suojelu</p> <ul style="list-style-type: none"> Helsingin sopimus Itämeren merellisen ympäristön suojelusta (1992, Helsinki) ja sen alaisuudessa: www.helcom.fi Itämeren ympäristönsuojeluohjelma (1992) Itämeren merellisen ympäristön suojelukomission (HELCOM) suositukset ja ministerijulkilausumat. Viimeisin julkilausuma on vuonna 2007 hyväksytty toimenpideohjelma BSAP (Baltic Sea Action Plan) 	<p>Itämeren pilaantumisen ehkäiseminen ja lopettaminen sen ekologisen palautumisen edistämiseksi ja ekologisen tasapainon säilyttämiseksi.</p> <p>Pahimpien Itämeren piste- ja hajakuormittajien eliminointi.</p> <p>BSAP -toimintaohjelman tarkoituksena on Itämeren hyvä tilan saavuttaminen vuoteen 2021 mennessä. Ohjelma käsittää ympäristötavoitteita ja toimenpiteitä rehevöitymisen torjumiseksi haitallisten aineiden ja meriliikenteen haittojen ja vaikutusten vähentämiseksi sekä merellisen biologisen monimuotoisuuden säilyttämiseksi.</p>	<p>Uusi sopimus tuli voimaan 17.1.2000 ja maatalouden aiheuttaman kuormituksen ehkäisemistä sekä alusperäisten jätteiden vastaanoton järjestämistä koskevien liitteiden III ja IV muutokset 31.12.2000. Lisäksi aluksista peräisin olevan saastumisen ehkäisemistä koskevat liitteen IV muutokset tulivat voimaan 5.12.2002 ja 1.7.2004. ja liitteen III muutokset 15.11.2008.</p> <p>Toteutetaan kansallisen lupamenettelyn sekä kahden- ja monenvälisen yhteistyön, erityisesti lähialueyhteistyön kautta. Itämeren alueen 162 pahimmasta kuormittajasta 110 oli saatu eliminointua joulukuuhun 2012 mennessä. Suomen hot spoteista on jäljellä yksi: maatalouden kuormitus Saaristomereen. Suomen hallitus sitoutui vuoden 2010 Itämeri - huippukokouksessa tehostettuihin toimiin Saaristomeren tilan parantamiseksi. Työryhmä luovutti raporttinsa maaliskuussa 2011. YM on asettanut seurantaryhmän ja valmistellut ravinteiden kierrätyksen edistämistä ja Saaristomeren tilan parantamista koskeva ohjelma (2012-15). Ohjelmassa on yhteensä käynnissä 21 hanketta, joille on myönnetty rahoitusta yhteensä noin 4 miljoonaa euroa.</p> <p>Rehevöityminen on edelleen suurin ongelma. Erityisesti maatalouden kuormitus ei ole vähentynyt aiemmin asetettujen tavoitteiden mukaisesti. HELCOM:in suosituksia pannaan kansallisesti toimeen mm. valtioneuvoston periaatepäätöksillä sekä EU-säädösten kautta. BSAP:n toimeenpanon edistymistä arvioidaan parhaillaan ja mahdollisista lisätoimista päätetään syyskuun 2013 pidettävässä ministerikokouksessa. EU:n Itämeren alueen strategian toimeenpano tukee myös HELCOM BSAP:n tavoitteiden toteuttamista samoin kuin EU:n meristrategiadirektiivin toimeenpano.</p>
<p>Koillis-Atlantin suojelu (OSPAR)</p> <ul style="list-style-type: none"> Yleissopimus Koillis-Atlantin merellisen ympäristön suojelusta (SopS 51/1998) www.ospar.org 	<p>Sopimus säätelee maalta mereen (myös ilman kautta) tulevia päästöjä ja jätteiden upottamista mereen sekä kieltää jätteiden polton merellä. Tavoitteena on saavuttaa ko. merialueen hyvä tila vuoteen 2020 mennessä. OSPARin päätökset ovat laillisesti sitovia.</p>	<p>OSPAR-sopimus tuli voimaan 1998. Se korvasi Oslon dumpaussopimuksen (1972) ja maalta peräisin olevaa pilaantumista säännelleen Pariisin sopimuksen (1974). Sopimusosapuolia ovat Koillis-Atlantin ja Pohjanmeren rantavaltiot, EU sekä valuma-alueen maat Sveitsi, Luxemburg ja Suomi. Sopimusalue käsittää Koillis-Atlantin, mukaan lukien Pohjanmeren, Skagerakin ja Kattegatin sekä osan Jäämeren. Mertensuojelun haasteet ovat samoja kuin Itämerellä, mutta lisäksi ovat</p>

		<p>öljyn- ja kaasunporaus ja radioaktiiviset päästöt. OSPAR ja HELCOM tekevät läheistä yhteistyötä ja erityisesti EU-meristrategiadirektiivin toimeenpano edellyttää hyvää koordinointia. Viimeisin OSPAR-komission päätös 2012/1 "On the establishment of the Charlie-Gibbs North High Seas Marine Protected Area" on tullut voimaan 14.1.2013.</p>
--	--	--